

פרוטוקול מס' 120

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט, מיום ד',
כ"ד באייר חשל"א (19.5.71), בשעה 8.30.

חברי הוועדה:

נכח:

י. גולדשמידט - היו"ר
מ. ביבי
ש. פרידמן
מ. בן-פורת
י. ה. קלינגהופר
מ. אביזור
ב. הלוי
ש. ז. אברמוב
ר. ארזי
א. עופר
י. ארידור
ח. י. צדוק
י. קורן
ג. האוזנר

מוזמנים:

פרופ' א. ידין - משנה ליועץ המשפטי לממשלה
ז. שר - משנה ליועץ המשפטי לממשלה

מוכירה:

גב' ר. מלחי

רשם:

א. סידי

סדר-היום:

סדרי עבודת הוועדה
חוק לחיקון פקודת זכות יוצרים (מס' 3), חשל"א-1971

1. סדרי עבודת הוועדה

היו"ר י. גולדשמידט: אני פותח את הישיבה.

מ. בן-פורת: לסדר. אבקש את היושב-ראש לממש את ההסדר והתיכנון שנקבעו, לפיהם היינו צריכים להתחיל לדון מיד לאחר הפגרה, בימי ד', בחוק בזירת ראשי ערים. אינני מתנגד שהיום נדון בחוק שקבע היושב-ראש, אבל החל בשבוע הבא הייתי מבקש לקיים את הסיכום שנקבל בזמנו בהסכמת היושב-ראש המנוח ושר המשטרה.

מ. ביבי: אני רוצה להעלות עוד נושא שהובטח כי הוועדה תדון בו: יחסי ממון בין בני זוג.

ב. הלוי: היות וועדת המשנה לחוקי יסוד מפגרת קצת בעובדתה, לדעתי יש להוסיף לה ישיבה שניה בשבוע. לאחרונה נסתיימה עבודת הוועדה המשותפת של ועדת השירותים הציבוריים וועדת החוקה לחוק שיפוט הנוער. ועדה זו נהגה לקיים ישיבותיה בימי ג', בין שעות 1 ל-2.30. אני מציע שוועדת המשנה לחוקי יסוד תקיים את ישיבתה השניה בימי ג', בשעה 14.00.

היו"ר י. גולדשמידט: אשר לשני המלצות שה"כ בן-פורת וביבי הזכירו, ידועה לי ההבטחה שלאחר הפגרה תתחיל הוועדה לדון בהם. לא נמסר לי - זאת בהחלט אפשר לבדוק - שנקבע, כי יום ד' כולו יוקדש לחוק בחירת ראשי ערים, דבר שבהחלט יצמצם את האפשרות לדון במליאת הוועדה גם בחוקים אחרים. התכוננת להציע ביום ב' הבא מה שנראה לי כפתרון אפשרי לתיכנון זמן הוועדה בשבועות שנותרו לנו עד לפגרת הקיץ של הכנסת.

כאן משחלב העניין עם הצעתו של חה"כ הלוי, משום שיהיה עלינו לשקול האם אנו מעוניינים בקידום עבודת ועדת המשנה לחוקי יסוד או בקידום עבודת מליאת הוועדה. חשבון ראשון שעשיתי הביא אותי לכך, שעלינו לשאוף לקיים עוד ישיבה של מליאת הוועדה כדי להתמודד עם ההבטחות שניתנו ועם צרכי החקיקה השוטפים. כאמור, בשבוע הבא אני לווועדה הצעה קונקרטיה.

2. חוק לתיקון פקודת זכות יוצרים (מס' 3), חשל"א-1971

היו"ר י. גולדשמידט: אנחנו עוברים לחוק לתיקון פקודת זכות יוצרים (מס' 3), ונשמע תחילה דברי הסבר לחוק מפי מר שר.

ז. שר: חוק זה דן בשני נושאים רחוקים זה מזה מאד, אם כי הם מציגים את הפרובלמטיקה שקיימת בזכות היוצרים. ההגנה על זכות היוצרים היא עניין שנתגבש רק ב-200 השנים האחרונות, ומאז עצם ההגנה ואורך תקופתה מתפתחים והולכים. היום קיימות שתי אמנות בין-לאומיות בשטח זה: אמנת ברן להגנה על יוצרים נחבריים והאמנה האוניברסלית לאותו עניין. תקופת ההגנה קובעת לפי אמנת ברן היא עד 50 שנה לאחר מות היוצר, בעוד שהאמנה האוניברסלית קובעת תקופה של 25 שנה.

צריך לזכור שהאמנה האוניברסלית נועדה בעיקר לארצות המתפתחות, וכן נועדה לאפשר את צירופה של ארצות הברית לאותם גופים בין-לאומיים העוסקים בזה, משום שלארצות הברית יש שיטה

אחרת לגבי אורך החקופה - 28 שנה ועוד 28 שנה, וניתן להעניק, בתנאים מסויימים, הגנה לחקופה נוספת.

יש מדינת בעולם בהן תקופת ההגנה עולה על 50 שנה לאחר מות היוצר. יש מדינות יוצאות דופן בהן מניין ה-50 שנה מחליל מיום פרסום היצירה. יוצאת דופן לחלוטין היא פורטוגל, שם זכות היוצרים קיימת לנצח, אם כי לא ברור איך מפעילים את הכלל הזה. הנטייה היום של המדינות המפותחות היא להאריך את החקופה, ולמעשה גרמניה, איטליה ובמידה מסויימת צרפת וספרד האריכו את תקופת ההגנה ל-70 ול-80 שנה.

מה שקרה במדינת ישראל הוא, שהסופרים של העליות הראשונה והשניה נפטרו בשנות העשרים, ובאה דרישה לממשלה להאריך את החקופה על-מנת לאפשר לבנים של אותם יוצרים להמשיך וליהנות מפירות היצירות של הוריהם. הממשלה שקלה את הדבר ואני מודה שהעניין אינו קל. הם חבשו הארכה ל-80 שנה, כפי שעשתה גרמניה. הנימוק הוא, שהם עדיין רוצים להמשיך וליהנות מפירות היצירות של הוריהם, משום שזהו הדבר היחיד שההורים הורישו להם. אגב, הפירות אינם גדולים ולא מדובר בסכומים גדולים.

הממשלה, לאחר ששקלה את כל השיקולים בעד ונגד, החליטה שנוק רב לא ייגרם למדינה אם תוארך תקופת ההגנה לזכות היוצרים. לדעתה עם הספר יכול להרשות זאת לעצמו. יחד עם זאת עלי להדגיש, שהמדובר כאן בהארכת החקופה ולא במהות ההגנה, מפני שיש דברים אחרים בהם אנחנו חושבים לצמצם את זכות היוצרים. כפי שאתם יודעים, חוק זכות היוצרים מעניק מונופול מוחלט ליוצר על כל שימוש ביצירה. הדבר הזה מקנה ליוצר - בעיקר כשהם מתאגדים - כוח עצום לגבי אשפוזיות השימוש ביצירה. לכן נדרש איזון בין ההגנה והזכות ליהנות מפירות היצירה לבין זכות הציבור ליהנות מעצם היצירה. אחת הדוגמאות לכך הוא סעיף 2 בו נאמר שלצרכי הטלוויזיה הלימודית אפשר להשתמש ביצירה, בתנאים מסויימים, בלי לקבל אישור. דוגמה שניה: שימוש ביצירות בספריות ציבוריות. יש מדינות בהן צריך לשלם משהו ליוצר כל אימת שספרייה משאלה את ספרו (אמנם במשך תקופה קצרה). לכן אנחנו אומרים שאנחנו מוכנים להאריך את תקופת ההגנה, אבל יחד עם זאת אנחנו באים בתביעה ליוצרים - דבר שיתבטא ביחד שאת בחוק זכות היוצרים החדש שאנחנו מכינים - שמטרתה לאפשר לציבור להשתמש ביצירות, לצרכים מוצדקים, גם ללא קבלת רשות וגם ללא תשלום תמלוגים.

יש בעיה הכרוכה בחיקוק המהצצ והיא נובעת מזה שלא כל ארצות העולם מכירות בתקופת הגנה של 80 שנה. האמננה הבין-לאומית לזכות יוצרים קובעת שכל מדינה חייבת להעניק הן לאזרחיה והן לאזרחים ולתושבים של מדינות אחרות, שהן חברות באמנה, אותן זכויות עצמן. פירוש הדבר הוא, שאם במדינת ישראל תקופת זכות היוצרים תהיה 80 שנה, הרי אנחנו נצטרך לשלם תמלוגים על שימוש ביצירות זרות כאשר אלה כבר אינן מוגנות בארץ המוצא שלהן. דבר זה איננו זה לשיטת זכות היוצרים, מפני שיש ארצות בהן זכות היוצרים קיימת רק לתקופת החיים ועוד 25 שנה, בעיקר במדינות החדשות והמתפתחות, השואפות לקצר את החקופה עוד יותר.

עשינו חשבון וראינו שלא מדובר בהיקף גדול של יצירות. מרבית היצירות בעולם לא מגיעות לארצנו. במידה ומדובר בספרות מדעית או מקצועית, היום אנחנו חיים בתקופה כה דינמית שמרבית הספרים האלה מתיישנים כעבור שלוש או חמש שנים. הוא הדין במוסיקה. עיקר היצירה היום הוא בתחום המוסיקה הקלה, וזו מתיישנת עם חלוף העתים. לכן מדובר בקבוצה צרה של יצירות שהצליחו להחזיק מעמד תקופה ממושכת.

מ. ביבי: עד כה דיברת באופן כללי. אולי תוכל להביא דוגמאות ספציפיות לגבי היצירות שהיו נגד עיני הממשלה בהציעה חוק זה.

ז. שר: למשל: יצירותיהם של מיכה יוסף ברדיצ'בסקי וברנר. אלה יצירות שמחזיקות מעמד למעלה מ-80 שנה. אם יצירה החזיקה מעמד 80 שנה והיום היא נדרשת, הרי שמדובר ביצירות שהוכיחו את עצמן.

ברביזיה האחרונה של אמנת ברן רוב מדינות אירופה היו בעד הארכת החקופה. אולם היה לחץ נגדי, בעיקר מצד המדינות המתפתחות. והיות ותיקון האמנה אפשרי רק אם כל המדינות המשתתפות מסכימות, הרי שלא הצליחו להעביר את התיקון, והכלל הבינ-לאומי נשאר 50 שנה. אף על פי כן סבורה הממשלה שלא יקרה לנו נזק אם נאריך את החקופה ל-80 שנה.

ג. האוזנר: לפי דברייך יקרה לנו נזק, מפני שנצטרך להכיר בזכויות יוצרים של יוצרים זרים.

ז. שר: מדינת ישראל משלמת לשנה זכות יוצרים בסך 2 מיליון דולר, למרות שאצלנו תעשיות הדפוס והמו"לות מתפתחות. כל המו"לים ששאלנו והתייעצנו אתם בנוקדה זו אמרו שזה לא נורא. החמלוגים שמשלם הרדיו בלבד מגיעים ל-1.5 מיליון דולר לשנה. לכן, התוספת המשמעות מהארכת החקופה היא בלתי ניכרת.

חברי הכנסת שדיברו בעת הקריאה הראשונה נגד הארכת החקופה בוודאי לא אמרו שאינם רוצים להכיר בזכותו של היוצר על יצירתו. מפני שזכותו של היוצר היא נצחית. לזה אין גבולות ותחומים. כאן מדובר על הנטל הכלכלי. לכן אני אומר, שבהתחשב בכל החשלושים שמשלמים הנטל הכלכלי הנוסף יהיה בלתי ניכר. לעומת זאת התרומה שאנחנו יכולים לחרום לאנשים בודדים היא גדולה, ואני חושב שעם הספר יכול להרשות זאת לעצמו.

זהו מה שיש לי לומר על הסעיף הראשון.
אני מבין שעל הסעיף השני יהיה דיון נפרד.

מ. ביבי: אני סבור שמדינת ישראל צריכה ללכל לפי העקרונות המפתית את אורך החקופה ולא המאריך אותה. לפי השקפתי אין האדם יציר כפיו הוא. הוא גם יציר כפיו וגם יציר כפיה של החברה. רוחו של האדם מתפתחת לא מתוך החפתחות פנימית בלבד. יש גם השפעה של החברה, והחברה, שהוא מתפתח בה, זכאית להענות מפני יצירתו. לכן לא נראית לי הגנה ממושכת כל-כך על יצירה, יהיה כוחה אשר יהיה. אני חושב שגם 50 שנה אחרי מות המחבר זה מספר שלילי רב. זוהי ירושה גדולה. באים עתה ומאריכים לשלושה דורות, באופן שהציבור צריך לפרנס שלושה דורות לאחר מות היוצר. לי נראה שדבר זה אינו צודק ואינו נכון.

לא רציתי לדבר במליאת הכנסת מפני כבודם של סופרים, אשר נכדיהם או בניהם ביקשו את הבקשה הזאת. לדעתי זה לא לכבוד הסופרים ולא לכבודם, כאשר אינם העניינים בפתח במדינת ישראל. אני סבור שממשלת ישראל יכולה לדחות את הבקשה הזאת ולא להענות לה על-ידי הצעה חוק זו. אני מתרעם על הממשלה בעניין זה.

אבל היות והחוק עומד לפנינו אני מציע להאריך את החקופה במספר מצומצם של שנים ככל האפשר. למשל - ל-55 שנה.

ד. ארזי: אני יוצא מתוך הנחה, שמאחר והחוק הועבר אלינו איננו יכולים להחזירו לממשלה. אולם ברצוני לשאול: שם אפשר למצוא פתרון בסעיף אשר יאמר, כי במקרים מסויימים אפשרית הארכת החקופה לגבי יצירות מסויימות או יוצרים מסויימים?

לפי מה? לפי מידת הפרוטקציה או לפי מידת
ההשפעה על שר זה או אחר?

מ. ביבי:

ואולי יש אפשרות לפתור את הבעיה לאו דווקא
על-ידי חוק אלא בדרך אחרת.

ר. ארזי:

על-ידי תמיכות סעד של הממשלה?

ז. שר:

ר. ארזי:
אני יוצא מתוך הנחה שהמצב של היום אינו סטטי.
דובר כאן על 2 מיליון דולר. בעוד שנה
סכום זה עלול לגדול ל-5 מיליון דולר. אבל אפילו אותם 2 מיליון דולר,
כאשר אנחנו נכפיל סכום מסויים פי שלושים אפשר להגיע לסכום נכבד. אמנם
אנחנו עם הספר וכו', אבל עלינו לדעת שבאותו זמן אנחנו שופרים גם
על זכויותיהם של בני עמים אחרים. ואנחנו נותנים הגנה נוספת לנכונים
של שופרים זרים. מתוך רצון לתת איזה מיצוי למספר קטן של אנשים אנחנו
מטילים עול פיננסי על המדינה למשך שנים רבות. לכן אני מעלה את
המחשבה, שאם יש אפשרות לפתור את הבעיות - אשר כפי ששמעתי הן מצומצמות -
בדרך אחרת, ולא בדרך של קבלת התחייבות גדולה.

ועוד דבר: ברור שהיבוא התרבותי, על כל
גווניו, הוא יותר גדול מאשר היצוא התרבותי שלנו. הגדלת התקופה
עולה לצמצום את אפשרויות היצוא שלנו.

ג. האוזנר:
הבעיה היא עקרונית. בשעתו התעניינתי
בחולדות החוק משנת 1911. השקפת האנשים
שאי טיפלו בנושא הייתה, שזכויות של מחברים מעניקות זכות כמעט חפצית
בנכס היצירה, אך לא לעולם אלא לתקופה מוגבלת. אני חושב שההשקפה
היום, או ההשקפה הרווחת במדינת ישראל היא, שנכסי רוח צריכים להיות
עד כמה שאפשר ניתנים בקלות ובהרחבה להמונים, והרי פה מדובר בפני
נכסי-רוח כאלה שעמדו בפני פגעי הזמן והוכיחו את עצמם. אני מניח
שיצירות כאלה בכל-זאת לא כל-כך קל לשווקן. מפני שהטעם והסגנון נשתנו.
במקום להקל על מו"לים להוציא לאור ספרים כאלה, אנחנו למעשה קצת
מכבידים עליהם. אינני יודע אם זה כל-כך נכון כמדיניות שלנו כלפי
נכסי-רוח.

אם יש בעיה של משפחות סופרים - בעיות דומות
יש לגבי משפחות של עסקנים ציוניים או אסירי ציון, ויש קרנות מיוחדות
לכך. אולי לא עושים די בתחום זה אבל עושים משהו. במקום לחוקק חוק
שידקור את המצין צריך לחפש פתרונות מכובדים. שאולי יעלו קצת כסף לאוצר.
אבל לא יהיה על חשבון הטעם הטוב של חקיקה ולא יפגעו בהשקפה שרווחת
היום בציבור לגבי נכסי-רוח. 50 שנה של הגנה אחרי מותו של היוצר
זו תקופה ארוכה מאד, דווקא לאור הנימוקים שמועד עליהם. ספדי
שרק לפני דור היו ספרי לימוד סטנדרטיים באוניברסיטה כבר נחיישונו.
בדור כזה של התחדשות להאריך את תקופת ההגנה לא נראה לי.

לאור המציאות הפרלמנטרית שנוצרה בקשר לחוק
זה, אני מציע שמר שר יביא לידיעת שר המשפטים, שגם בוועדה נתעוררו
ספיקות רציניות, ואולי הממשלה מוכנה לשקול את העניין מחדש ולהציע דרך
לצאת מהעניין.

ר. ארזי:
האם יש אפשרות של יצירת קרן לתקופה של חמש
או עשר שנים? יתכן שבשנת 1981 הבעיה לא
תהיה קיימת.

היו"ר י. גולדשמידט: אבל זה דורש חוק אחר לגמרי.

ב. הלוי:
אני רוצה להצטרף לדעתו של חה"כ ביבי. לא
שוכנעתי על-ידי מר שר שיש צורך בהארכת
התקופה. הרי אין אנו מחוקקים חוק בחלל ריק. בדרך-כלל אפשר היה

להבין מגמה לקצר את החקופה. אם לא לקצר - להשאיר על כנה. אבל מה פתאום לקפוץ להארכה ל-80 שנה? 50 שנה של היום הן כ-500 לפני 100 שנה. מה לא ארע ב-50 השנים האחרונות ומה לא יקרה ב-50 השנים הבאות? דבריהם ללא הכר. העולם נמצא במצב של מהפכה מתחדת, ואילו חוק זה מסיט או חנוף לכיוון של הקפאה. לכן הייתי אומר שזהו חוק שמרני וראקציוני.

הוזכר הסכום של 2 מיליון דולר לשנה. נימת הדברים הייתה כאילו זהו סכום פעוט. מי שדן בתקציב הבטחון ושומע איך ראשי מערכת הבטחון שוקלים את ההעלות את שכר החיילים, אם להיטיב את החנאים הסוציאליים ובכלל את מצב החיילים, יודע שהם לא רואים את עצמם רשאים להוסיף בקלות עוד כמה מיליוני לירות בפרט זה או אחר. סתם לזרוק 2 מיליון דולר?

ז. שר: 2 מיליון דולר משלמים היום בעד הכל.

ב. הלוי: אני חושב שעלינו לאשר את הסעיף השני של החוק ולא לאשר את הסעיף הראשון. בחקנון הכנסת יש סעיפים המאפשרים זאת.

ז. שר: יש סעיף לפיו מותר לחלק חוק לשניים.

ב. הלוי: אני מציע להשתמש באחד מסעיפי התקנון ולאשר רק את הסעיף השני של החוק.

י.ה. קלינגהופר: אני רוצה להביע מורת-רוח מסויימת בנקודה ספציפית שהועלתה בקריאה הראשונה ושקיבלה חיזוק מסויים ברמזים שהשמיע חה"כ ביבי, שבעצם הייתה איזו בניה אישית ושחוק זה הוא פרי פניה כזאת והתחשבות יתר באינטרסים אישיים מסויימים, הגם שהם מובנים. אם זה נכון זו אינה חקיקה לאמתה, ומסיבה זו יש מקום לפיקפוקים רציניים.

שנית, הייתי מבקש לשמוע ממר שר האם יש משהו כתוב בענין זה באמנות הבין-לאומיות שישראל צד להן, ואם כן - מה. ומה ההשלכות על הנושא העומד לפנינו?

הנקודה השלישית קשורה במה שהציע חה"כ הלוי בדבר הפרדה פרוצדורלית בין שני חלקי ההצעה. בעצם החלק השני הוא אוטונומי. אין בינו ובין החלק הראשון כמעט ולא כלום.

בהזדמנות זו אני רוצה להביע תמיכה מסויימת על כר, שההצעה להארכת החוק במסגרת סעיף 2, שתקפו פג ב-31 במרס 1971, הצעתה רק ב-15 במרס.

ז. שר: ב-9 בפברואר, אבל שר המשפטים לא יצול היה להופיע בכנסת.

י.ה. קלינגהופר: גם זה די מאוחר, כאשר מביאים בחשבון את אטיות מלאכת החקיקה של הכנסת, המובנת לאור עומס העבודה הרובץ עליה, ובמיוחד על הוועדה שלנו. היה לכם זמן להגיש את ההצעה הזאת קודם וגם יכולתם להפריד מיד בין שני החלקים, שהרי החלק השני הרבה יותר דחוף. ומה גורלו עכשיו של אותו טריבוטל, לאחר שפג חוקף הסעיף? האם תציעו רטרואקטיביות?

ז. שר: לא נציע שום רטרואקטיביות.

י.ה. קלינגהופר: בעצם יש עוד ועדה, כלומר יש שני טריבוטלים לפי אותו סעיף שתקפו פג. האם הם שבו תיים לכל חי בגלל פיגור זה במעשה חקיקה? האם יהיה צורך במינוי חדש צד תציעו רטרואקטיביות למען שמירת הרציפות?

פ. אביזוהר:

לפנינו עומדת קודם-כל שאלה עקרונית של דרכי חקיקה. כבר עמד על כך קודמי המלומד, שלמעשה מחווננים לאדם מסויים ועושים חוק כללי. על זה בלבד ראוייה היתה הממשלה להרבה סימני שאלה מצד הוועדה בנושא זה.

לגופו של דבר. אם כי נראה לי שהארכה ל-80 שנה היא דבר מופלג ביותר. לא הייתי הולך בדרך הקיצונית שהציע חה"כ הלוי. משום שיש נימוק אחד שהוא חופס והוא תוחלת החיים. אמנם חקיקה לאיש מסויים היא דבר פסול. אולם לעתים איש מסויים יכול להיות אילוסטרציה של תופעה מסויימת. אפשר היה לחוקק חוק ברנר או חוק זכות יוצרים ראשוניים ולקבוע שדין היצירות של אנשי העליה הנאשמת והשניה יהיה כך וכך. כך או אחרת, אם יש איזו הצדקה לקבוע גבול, אולי מן הראוי לקבוע קודם קריטריון לאותו גבול. אפשרות אחרת היא ללכת בדרך שהלכה בה פורטוגל. אבל אם אין אנו הולכים בדרכי פורטוגל נשאלת השאלה: מהו הגבול? תשובה אחת שיכולה להנתן: הגבול הוא היורשים הראשוניים. ז.א. שאותו בן, אשר חי במחצית אביו, יהנה מפירות יצירתו. יכולים, כמובן, ליהנות גם צאצאים של דור שלישי. אבל העקרון הוא צאצאי היוצר, כלומר הדור השני. אם אנחנו רוצים להבטיח את הזכויות האלה לדור השני, אולי יש מקום להאריך את החקופה ל-60 שנה. ובכך ניתן ביטוי לעובדה שהיום תוחלת החיים גדולה יותר.

ג. האוזנר:

אבל גם תוחלת החיים של היוצר גדולה יותר, וממילא תקופת ההגנה מתארכת.

פ. אביזוהר:

אני חושב שיש כאן איזו תופעה אובייקטיבית. לא שאורי ברנר בא ותובע את שלו, אלא קרה שהדור הזה מוצא פחאום עניין בברדיצ'בסקי ובברנר. ובעקבות זה התעוררו גם היורשים והם רוצים למצות את העניין עד תומו. אולי זו לא סיבה מספקת לחקיקה, אבל החופעה מלמדת על משהו.

מאחר והחוק נתקבל בקריאה ראשונה, והגדלת החקופה ל-51 שנה - רק כדי לצאת ידי חובת פרוצדורת החקיקה - לא תהיה מכובדת, נראה לי שהארכה ל-60 שנה תתקבל על הדעת מכל הבחינות.

א. עופר:

אני מציע לא להחייחם בזילזול גם כאשר חקיקה מתייחסת לדברים ספציפיים. המחוקק יכול להביע יחס של כבוד לסופרים או לאישים שונים, ואם נקלענו למצב מסויים עלינו לתת את הדעת על כך.

נראה בעיני הנימוק שהביא חה"כ אביזוהר בדבר גידול תוחלת החיים. אבל במקרה הנדון קרתמשוה: אלה סופרים שמתו בגיל צעיר. אילו ברנר היה חי את חייו ולא נרצח, יכול להיות שהחקופה של 50 שנה היתה מספקת. הוא הדין בברדיצ'בסקי ובמשפחתו. כאן מדובר בבנים חיים, ולא בנפדיים ובניניים, אשר אינם יכולים ליהנות מפירות אבותיהם.

אני מקבל את דעתו של חה"כ האוזנר - להביא את העניין לשר המשפטים ויחד אחרו לטכט עצה. יתכן אפשר ללכת בדרך שמציע חה"כ ארזי או בדרך של הגדלת החקופה ל-60 שנה. מכל מקום, כדאי להתייעץ עם שר המשפטים בנדון.

ח. י. צדוק:

אני מציע שתקופת ההגנה תישאר בגבולות של 50 שנה, כמו היום, בתנאי שהיא תוארך כל עוד אשת היוצר או צאצאיו הישרים בחיים, ובמלים אחרות - כל עוד האשה או הבנים והבנות בחיים.

היו"ר י. גולדשמידט:

אם חוק כוננמג להסדיר תחום מסויים של החיים בחברה, ומתהבים המקרים שחוק זה אינו יכול להסדירם, טבעי הוא הרצון לשנות את החוק. נזכרו כאן

שני שמות ידועים מאד ונתקבל הרושם כאילו בשביל שני מקרים הוצע לנו חוק. יכול להיות ששמות אלה הם רק דוגמאות למה שעשוי לקרות, ומכאן זהו רק מדגים מלבד מסויים.

הארכת תקופת ההגנה, שעה שני ידותו של המין האנושי היא עצומה, עלולה לכבול את ידי היזמה. מן הלאה, הרוצה להוציא לאור ספר, יחשוש שקא יצוץ מאיזו פינה בעולם יורשו של היוצר. החשש מפני חביעה בלתי צפויה לתמלוגים עלול להצר את צעדי היוזם.

לעומת זאת אני קצת יותר אופטימי לגבי סוג מסויים של יצירות של המין האנושי בימינו. אין לומר שכל מה שנוצר היום אין לו ערך כעבור כמה שנים. הדבר אולי נכון לגבי טכסט מדעי, אם כי גם במדע יש ספרים קלאסיים שאינם מאבדים מעמדם. אבל בתחום הספרות היפה, השירה וגם המוסיקה גם היום נוצרות יצירות שיש להניח כי יהיו בחקפן עוד שנים רבות.

י. ארידור: גם אני סבור שלא יתכן לחוקק חוק בגלל מקרה אחד. עם כל הכבוד למשפחה בה מדובר - ומדובר במשפחת הסופר עמנואל בן-גוריון - מדוע חוק זה בא דווקא היום ולא לפני שנה או לפני שנתיים? אני אומר שמדובר רק במשפחה אחת מפני שהמועד לגבי ברנר כבר חלף ב-2 במאי.

ז. שר: לא. סופרים מתחילת השנה הבאה.

י. ארידור: נזיה שמדובר בשתי משפחות. הרבה יותר אסתי לפתור בעיות שקיימות בצורה אחרת, ולא להגי ש בשביל זה חוק שפוגע לא רק במושגים שלנו לגבי זכות יוצרים, אלא גורם לכך שנצטרך, בגלל כמה משפחות, לקיים אכספורט של מטבע זר לשורה של בעלי זכויות יוצרים בגלל ההתחייבות ההדדית שלנו באמנה הבינ-לאומית.

ח. י. צדוק: אין משרד המשפטים הגיע להצעה זו - אינני מבין.

י. ארידור: אני מתנגד לכל פשרה בנושא זה. אין שום הגיון ואין שום הצדקה להגדיל את התקופה. ביחוד כאשר הבסיסים המקובלים בשתי אמנות בין-לאומיות הם 25 ו-50 שנה.

ז. אברמוב: הבעיה איננה בעיה של אכספורט של כסף. זו בעיה שולית. בעולם התרבותי כאשר אתה מקבל תרבות מצפיה ממך שגם חייצא תרבות. זוהי אחת מצורות ה"ביזבוז" הפרודוקטיביות ביותר שיכולה להיות.

אני תושב שלצורך הזויכות הזה צריך להתעלם מפנייתן או מלחצן של מספר משפחות, שמצבן הכלכלי בוודאי קשה. זה מפני שאנחנו מחלמים מסבל אנושי, אלא מפני שלא הלחץ הרגעי הזה צריך להיות המדריך או המכוון או גישחון.

בדרך-כלל לא הייתי מתלהב מהארכת שהיא חורגת מסטנדרטים בין-לאומיים. אם יש סטנדרד בין-לאומי של 50 שנה, בהכנסנו למשפחה העמים עלינו לכלכל את מעשינו כך - עד כמה שאפשר - שלא נחרוג מנורמות מקובלות.

אולם הבחנתי בדברי כמה חברים נימה, שבגללה נטלתי את רשות הדיבור. אלמלא הנימה הזאת הייתי אומר: נזהג לפי הסטנדרד הבינ-לאומי; ישחנה הוא - נסתגל לחדש. אולם הבחנתי בנימה שאומרת: אנחנו מצויים להקל על הפצת התרבות בין ההמונים, ואין דרך נאותה יותר מאשר לאפשר להם לרכוש את היצירות האלה; וככל שאנחנו מאריכים את התקופה אנחנו מכבידים על זה, כי אנחנו מייקרים את המוצר שנקרא תרבות. אני נגד הנימה הזאת. ראשיתה של התרבות אינה במפיץ אלא ביוצר. אם לא יהיה יוצר שום מחירים ושום מכשירי הפצה לא יועילו. ודווקא בעולם שהוא כולו להוט לתרבות המונית יש נטיה להשכיח מלבנו,

שבסופו של דבר האינדיבידואל, היחיד, הוא הוא היוצר את החרבות ואח הנכסים האלה, שאנחנו מעוניינים אחר-כך בהפצתם המכסימלית. לכן, חוק היוצרים בא קודם-כל כדי לאפשר יצירת חרות. העדר חוק זכות יוצרים יפגע חמורות בהליך יצירת החרבות. מוטב שיהיו סופרים שיכתבו, ושנעודד אותם לכתוב גם אם זה יעלה לנו כמה גרושים, מאשר שלא תהיה ספרות בגלל כמה גרושים.

אין אני גורס את הארכת התקופה, אבל בניואנס זה אני רואה חומרה, מפני שאם 50 שנה זה הרבה, מדוע שהתקופה לא תהיה 10 שנים או בכלל לא תהיה כל הגנה? אני יודע שיש יוצרים שלא יתחשבו בחוק והם ייצרו, אבל אלה מעטים, ובכל אופן לא רבים. יש רבים שלא יקדישו את חייהם לקריירה של ספרות, אלא אם פרנסתם מובטחת, ואם תהיה להם הרגשה שהם יכולים להבטיח את עתיד משפחתם.

ח.י. צדוק:
איש אינו חולק על הצורך בהגנה על זכות היוצרים. אני מניח שכיוון ההתפתחות בתחום זה - ולא רק אצלנו - הוא של הגברת ההגנה וביסוס הזכות. בוודאי שאנחנו צריכים להשתלב בסטנדרטים בין-לאומיים שיקבעו.

מה שמוצע לנו היום הוא סטיה בולטת מהסטנדרטים הבין-לאומיים. אינני נרתע מזה אם אני רואה הצדקה, בגבולות ההצדקה ורק במידה שיש הצדקה. אני רוצה לראות את הרציונל שבגללו מציעים לנו את הסטיה הזאת. אני רוצה לאחור ולהגדירו. כשאני מאחר אותו אני מגיע למסקנה, שפה יורים מוח על זכוב. לכן הצעתי לאחר את הצורך ולענות עליו - ללא סטיות מיותרות משטנדרטים.

גם אני בדעה שהשיקול הכלכלי אינו יכול להיות השיקול המכריע. אבל גם איננו צריכים להיות סתם שוטים וליצור מצבים של ביזבז כסף לריק כחוצאה מהחוק. אני מתכוון לפצב בו אופרה שנכתבה על-ידי יוצר איטלקי מוצגת באיטליה ובניו-יורק בלי כל תשלום תמלוגים, אבל הנינים או הנינים של הקוזינים של אותו יוצר איטלקי יקבלו תשלום בארץ.

אני חוזר על הצעתי: להשאיר את התקופה של 50 שנה, לפי הסטנדרד הבין-לאומי, ולהוסיף עליה: וכל זמן שיש בחיים אשה, בת או בן.

ז. שר:
אני בהחלט מוכן לקבל את הצעתו של הה"כ האוזנר להביא את העניין לידיעת שר המשפטים. כפי שאמרתי בדברי הפתיחה, גם אנחנו החלבטנו לפני שהגשנו את הצעת החוק.

שנית, אני מוכן לקבל את הצעתו של ד"ר הלוי לחלק את החוק, מפני שהסעיף השני נחוץ ודחוף יותר, אם כי אני יכול להודיע בשמחה, שהפיקפוקים שהיו כאשר הבאנו את הסעיף במקורו נעלמו, והמציינות היתה שלא השתמשנו בסעיף זה אף פעם, כי עצם קיומו הביא לאיזון מוחלט. עובדה היא שהטלביזיה הלימודית נדרשה לשלם בעד זכות יוצרים מסוימת סכום העולה על 100 אלף לירות, ואילו לאחר מכן - בזכות עצם קיומה של הסעיף הזה - העניין נגמר בסכום של 10,000 לירות. זה מוכיח שהסעיף נחוץ - גם אם אין בו שימוש, לכן, השאלות היפות של הה"כ קלינגהופר אינן מחייבות תשובה במקרה דנן.

אף על פי כן נאמרו מספר דברים לפני דעתי מחייבות תשובה. אחת דווקא עם הקומפוזיטור האיטלקי ורדי. ובכן, אם החיזורת הישראלית רוצה לנגן היום יצירות של ורדי היא משלמת זכות יוצרים בשביל יצירות שנוצרו לפני 150 שנה. זאת מסיבה פשוטה שאי-אפשר לקנות פרטיטורות אלא רק לשכות אותן.

ב. הלוי:
אבל עכשיו הצטרף לשלם יותר.

ז. שר:
התעריפים נקבעים על-ידי קרטל בין-לאומי שקובע אותם עד לאגורה האחרונה - בהתחשב במספר הפעמים שאחה מבצע את היצירה, מספר המאזינים וכו'.

היו"ר י. גולדשמידט:
אבל תשלומים אלה הולכים לא למשפחת ורדי אלא למו"לים.

ז. שר:
המשפחה שותפה. אתן לכם דוגמה אחרת: היצירות של שוסטקוביץ פורסמו רק בוורסיה של פסנתר. על-ידי כך משיגים הגנה עליהן ועל כל עיבודיהן. הרוסים דאגו לפרסם אותן בפריס, ומי שבידיו הפרטיטורה מחזיק למעשה ביצירה.

היו"ר י. גולדשמידט:
אבל אלה סידורים מסחריים ולא זכות יוצרים.

ז. שר:
אבל אלמלא זכות היוצרים אפשר היה להעתיק את היצירה או להקליט אותה.

אני רוצה להביא דוגמה אחרת - שלום עליכם. האם מישהו מכח ראה אי פעם את היצירות המקוריות של שלום עליכם? ברקוביץ דאג לכך ששום יצירה לא תתפרסם אלא בתיקונים שלו, כדי להעניק את זכות היוצרים לא רק לתקופה של 50 שנה. מפילא אנחנו חיים בעולם שעושים זאת.

היו"ר י. גולדשמידט:
זו סיבה לא להאריך את התקופה.

ז. שר:
מה שאני רוצה לומר הוא, שאין לזה השפעה כלכלית. נאמר כאן כאילו הכלכלה של ישראל תיפגע כחוצאה מהחיקון, ואני רוצה להוכיח שמפילא יש הארכה של זכות יוצרים באמצעים פסולים שאנחנו נלחמים נגדם.

אתן לכם דוגמה אחרת. תקופת ההגנה על פירושו של גורדון לתנ"ך נסתיימה לפני שלוש שנים. מאז ואילך אי-אפשר להשיג תדפיסים שלו, מפני שכל מו"ל חושש שיקחו מצלמה ויצלמו אותם.

התוצאה היא, שככל שהיצירה פחות מוגנת כן קטן יותר הרצון להדפיס אותה. אמנם יש מדינה אחת, היא טייוואן, המוכנה להדפיס כל ספר בכל מספר עותקים שתבקש בלי לשמור על כל זכות של יוצרים, אבל אנחנו לא נהיה כטייוואן.

חה"כ הלוי אמר שאנחנו הולכים נגד הזרם ושנחנו מפגרים. העובדות הן אחרות. הגרמניה האריכה את תקופת ההגנה ל-80 שנה. שבדיה - גם היא האריכה ל-80 שנה. איטליה האריכה ל-70 שנה והוא הדין בצרפת, במקרים מסויימים. עובדה היא שבנועידת שטוקהולם היתה דרישה של כל המדינות האירופיות להאריך את תקופת זכות היוצרים ל-80 שנה. הדבר נכשל בגלל התנגדותה של הודו. מי שלוחץ להקטנת התקופה אלה דווקא המדינות המפגרות, בעוד שהמדינות המפותחות לוחצות להארכת התקופה, מפני שרק זכות יוצרים יכולה לאפשר למו"ל להפיץ יצירה. אחרת אתה יוצר מהומה ואינך יכול להבטיח דבר למו"ל. זה האחרון לא יסתכן להדפיס ספר טוב ב-2000 טפסים, מפני שאם יחברר שיש דרישה לספר מו"ל אחר יעתיק את הספר. למה לו למו"ל להשקיע בסידור הספר, כדי להביא אותו לקורא בצורה קריאה יותר? לכן, דווקא המדינות המפותחות לוחצות להארכת התקופה.

חה"כ ביבי וארידור אמרו, שהם רוצים לתת לציבור יותר. אפשר לדרוש מיוצר להציג את המחזה שלו ברדיו ולא לשלם על כל ג'קה סכום עתק אם תמורת זה הציבור נותן לו משהו. ואני מודה לחה"כ אברמוב על הדברים שאמר. הסופר רואה כי הדבר היחידי שהוא יכול להוריש לילדיו אלה כתביו. נכון שכאשר בחור בן 20 כותב הוא כותב מתוך להט פנימי, אבל אז מצבם של הסופרים האמתיים בישראל אינו

הטוב ביותר, בעוד שמצבם של הכתבלים למיניהם הוא הטוב ביותר.

ח. י. צדוק:
אבל זה לא בגלל אותן 30 שנה שחסרות
50 שנה אחרי מותו של הסופר.

ז. שר:
נכון שכל חקיקה הנוגעת לזכויות הפרט יש
מישהו שמניע אותה. לא חמיד משרד המשפטים
יושב וחושב: מה יש היום לחקון? נכון שהיה סופר אחד שהניע את אגודת
הסופרים וזו הניעה את שר המשפטים ואח הממשלה ישראל. יכול להיות ששיקולה
של הממשלה לא היה נכון, אם כי לא אנחנו נהיה הראשונים העוברים את
הסטנדרד של 50 שנה. כפי שאמרתי, התפתחות זו קיימת, והממשלה היחה
סבורה שאנחנו יכולים להיות בשורה הראשונה של החלוצים ולהצטרף לאותן
מדינות מועטות ומפותחות מאד שהעלו את החקופה ל-80 שנה.

אשר לבהיגה הכלכלית, בחור מכלול הכספים
המשתלמים מדי שנה על זכויות יוצרים למיניהן, דווקא להארכה זו תהיה
השפעה מועטה ביותר. אולי 2,000 דולר בסך הכל של 2 מיליון דולר
שדובר עליו. לכן היה מקום להענות הממשלה לדרישה זו. היא ראתה בזה
פתח הוקרה מסויימת לסופר. ההארכה בצרפת, מ-50 ל-70 שנה, מותנית
בכך שהכספי התמלוגים אינם הולכים למשפחת הסופר אלא לקרן מיוחדת
לשם חלוקתם בין סופרים צעירים. הביצוע של הסדר כזה הוא כה קשה,
והאפליות האפשריות כה משוועות, עד כי הממשלה לא היחה מוכנה ללכת בדרך
זו. אנחנו לא מוכנים לגבות מס כדי לעודד פרסום ספרים על ידי סופרים
צעירים. אנחנו יכולים לעודד אותם במישרין.

לכן אני חושב שההצעה כשלעצמה איננה פסולה.
אני חושב שהיא איננה פוגעת ואיננה מהווה חריג כל-כך חריף לפה שמקובל
בעולם, עד כי אנחנו צריכים להגיד: ממשלת ישראל עושה דבר שאין דוגמתו.

הוצע כאן להאריך את החקופה במידה שהיורשים
היסירים הנם בחיים. אמנם לא-כל-כך קשה לגלות היום יורשים, אבל אני
חושב שבזה נחטיא את המטרה. משום שאם נכרוך זאת ביורשים, עלינו
להגיד: בתנאי שהכסף הזה משתלם ליורשים, עובדה היא שמרבית היוצרים
היום מעבירים את זכויותיהם לחברה, לקרן וכו'. הקרן תומכת ביורשי
הסופר, אך לא במישרין אלא בעקיפין. אם אנחנו רוצים לתמוך בשאירים,
אני חושב שזה לא ניתן לביצוע. אם אנחנו רוצים לתמוך בדרך-כלל - אינני
חושב שהמודד של דור ראשון הוא המודד. עובדה היא שבעולם כולו בחרו
במחרון שרירותי, על-ידי קביעת תקופת הגנה שווה לכל המקרים, מפני
שהגיעו למסקנה שכל סיבוב במערכת הזאת, שהיא מאד סבוכה, יקשה על הביצוע.

רבותי, היודעים אתם מה נותנים לסופר בעד
ספר? 15% מהמחיר הסיטוני של הספר פחות המחיר של שתי כריכות. הפירוש
המעשי הוא, שהיוצר מקבל, בסופו של דבר, על כל ספר שנמכר ב-10 לירות
סכום השווה ל-60 אגורות. אם רוצים להקים בארץ תעשייה מפותחת שת
דפוס ומו"לות - יש מקום לזכות יוצרים, ולא חשוב שהתקופה ארוכה יותר.

כל מה שאמרתי עד כה היה בבחינת הערות
לדברים שהושמעו. כאמור, קבלת הפנים הצוננת של החוק מחייבת אותי
להחייץ עם שר המשפטים.

א. עופר:
אחד הווריאנטים האפשריים למתכונן יכול
להיות: 50 שנה - במקובל היום - ולא פחות
מ-120 שנה מיום הולדת היוצר.

ב. הלוי:
אשר להפרדת החוק לשני חלקים. במבוא לחוק
נאמר ש"משרד המשפטים שוקד מזה כמה שנים
על הכנתו של חוק זכויות יוצרים חדש. היא מתעכבת בעיקר מחמת השינויים
הצפויים בדינים הבינ-לאומיים...". וכו'. אחר-כך נאמר: "בינתיים יש
צורך דחוף לחקן את החוק הקיים בשתי נקודות: (א) להאריך את תוקף תקופת
זכות היוצרים עד ל-80 שנה אחרי מות המחבר, וזאת כדי לאפשר לצאצאי
היוצרים ליהנות תקופה ממושכת יותר מפירות היצירה". אני שואל:

מה הנימוק לצורך הדחוף הזה? מדוע אי-אפשר היה לשלב זאת בחוק החדש שמשרד המשפטים מכין. לאור השינויים הצפויים בדינים הביין-לאומיים?

ז. שר:
אני רוצה להוסיף עוד קצת אינפורמציה על הטכניקה המקובלת בתחום זה היום. לפי האמנה האוניברסלית לזכויות יוצרים וגם על פי אמנת ברן חייבים להדפיס בדרך הפנימי של כל ספר את שנת הפרסום הראשונה. כאשר אדם נוטל ספר הוא יודע מתי הודפסה המהדורה הראשונה. בדרך-כלל כתוב גם מיהו בעל זכות היוצרים.

נוסף על זה קיים ארגון ביין-לאומי, שאקו"ם מסונפת לו. אם אני רוצה לבצע מחזה כלשהו, אני כותב מכתב לאקו"ם ושואל אם יש עליו זכות יוצרים. לפעמים החשובה היא: הזכות אינה בידינו אלא בידי פלוני. מה שאני רוצה להגיד הוא, שבגופים אלה יש רשימה כמעט מדויקת של כל היצירות בעולם ובקלות אפשר להוודע.

אונסקו החליט בשנה שעברה להקים מרכז אינפורמציה לענייני זכויות יוצרים. כל אדם בעולם, אם לא הסתדר עם הגוף בארצו הוא, יכול לפנות למרכז זה ולמצוא את מבוקשו שם.

ובכן, אם לחזור לשאלתו של הה"כ הלוי, השינויים הצפויים בדינים הביין-לאומיים יבואו בעקבות החיקונים הצפויים באמנה שיאושרו בוועידה שתתקיים השנה בחודשים יוני ויולי. אני מניח שחוך שנה נוכל להגיש חוק זכות יוצרים חדש, בתנאי שלא יפתיעו אותנו בדברים חדשים. יש, למשל, בעיה של העתקת תוכניות טלוויזיה על-ידי קליטה מלוויינים. מדי פעם מסתבר שקשה להדביק את הידושי הטכנולוגיה.

ב. הלוי:
אני מציע לדחות את הדיון בסעיף הראשון עד להגשת החוק החדש.

ה. צדוק:
אני רואה את הקושי בהצעה שהצעת אילו זה היה צריך להיות סידור קבוע, אוניברסלי. אנלם אנחנו מדברים על מקרים אחדים, לחקופת מעבר, עד שיהיה חוק כולל. כדי לענות לצרכים של סופרים אחדים, שבניהם בארץ ושיצירותיהם מתפרסמות כאן. הצעתי היא לחתור לפתרון שעונה לצורך הזה, ואילו את הבעיה הגדולה והכללית יותר נסדיר כשתהיה לפנינו הצעת החוק הכוללת.

ז. שר:
כמוכן שגם את הצעתך אביא לפני שר המשפטים.

ש. ז. אברמוב:
האם משרד המשפטים צופה, שבהסכם הביין-לאומי הבא תהיה הארכה כלשהי?

ז. שר:
לא. כעת מנסים למצוא איזה גשר על-גגות שהמדינות המתפתחות הצטרפנה. לכן הכיוון הכללי הוא כיוון של ויחור. אני מניח שהתקופה לא תוארך מעבר ל-50 שנה, כמו שאני בטוח שהיא לא תקוצר.

היו"ר י. גולדשמידט:
אני חושב שהועלו כאן שיקולים, אשר לא הושמעו בדיון בפליאה. גם מר שר, בדברי השוכתו, הסביר עוד כמה אספקטים של הסבר בבעיה זו, שנותנים תומך למחשבה נוספת.

השאלה הקונקרטית העומדת לפנינו היא שאלת חלוקת החוק. אני מציע להשהות את ההכרעה בשאלה זו עד שנדע מהי עמדת שר המשפטים לאור הדיון שהיה כאן.

ז. שר:
ברשותך, הייתי מבקש להחליט עכשיו על חלוקה. יתכן מאד ששר המשפטים יבוא בעוד שבועיים ויגיד: הפעולה לוקחת בחזרה את החלק הראשון של החוק, או יהיה מוכן

לא יזו פשרה בדוח הדברים שנאמרו על-ידי חה"כ צדוק, או יהיה מוכן לקיצור החקופה, אם כי אני חושב שזה דבר לא מהותי. יכול להיות שבכלל נרצה לשקול את הענין מחדש. לעומת זאת סעיף 7א דרוש לנו. היות ואינני רוצים להיות מוגבלים בזמן, מפני שיתכן ונקיים עוד פעם בירור עם אגודת הסופרים ועם אקו"ם, שהם שני הגופים היציגים לצורך חוק זה, לא הייתי רוצה שנהיה תלויים בזמן מסויים ונאלצים לשקול את הענין מתוך לחץ.

היו"ר י. גולדשמידט:

גם אם נחליט היום על חלוקה, יזו תאושר על-ידי הכנסת, אין סיכוי שאותו חלק יוגש לכנסת לפני שבועיים מהיום. הייתי מעדיף לכן, שנקבל החלטה, חוך שבועיים, את חשובת השר. אני מניח שבכנסת לא יהיה דיון חדש על חלוקת החוק, והענין לא יתעכב.

ז. שר:

אני חושב שעשינו זאת כבר. יו"ר הוועדה עולה על דוכן הכנסת ומסביר את הקשיים שנחגלו ואשר הניעו את הוועדה להציע חלוקת החוק. חברי הכנסת רשאים אמנם לבקש דיון חדש, אבל לפי כמה תקדימים שידועים לי המליאה מאשרת את החלוקה מיד ואז, אם החוק ברכך, מניחים אותו מיד על שולחן הכנסת.

היו"ר י. גולדשמידט:

אני מציע שנחליט על החלוקה בעוד שבועיים, כלומר ב-2 ביוני. יחד עם זאת, אם שר המשפטים יודיע לנו קודם, שאין ברצונו לחזור לסעיף הראשון והוא משהה אותו - אביא זאת לידיעת הוועדה. אי לכך, נוכל מיד להתחיל לדון בסעיף השני.

סעיף 2

ז. שר:

כבר עם הנהגת שידורי הטלוויזיה הלימודית התעוררה הבעיה לגבי השימוש בזכות יוצרים לא כחלק מהותי של השידורים אלא כחלק נגזר וטפל. לפעל: השמעת מוסיקה רקע או יצירות פלסטיות, כתמונות ופסלים, שרואים ברדיו. התברר שהחוק מ-1911 לא חזה בדיוק את אופי הטלוויזיה, ולמרות שבדרך-כלל אין התנגדות לזה, הרי שהטלוויזיה הלימודית היתה צריכה לדרוש בכל מקרה הסכמה מראש לשידורים כאלה. היות ולא תמיד מדובר בגוף מאורגן כאקו"ם, הדבר היה עולה לטלוויזיה בסכומי עתק. לכן הוחלט בזמנו לאפשר דבר שמוחר על פי האמנה - רשיון כפיה, לפיו פותר להשתמש ביצירות אמנותיות בתנאי שיסולמו תמלוגים מחאימים. בזמנו נושא זה נדון בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת ובעת הדיון התקדמו כמה ספיקות. אבל גם אנשי אקו"ם וגם נציגי הפסלים אמרו: נחכה ונראה מה יקרה. התברר שלסעיף הזה יש רק תוצאה אחת: היות והמונופול נשבר, והוויכוח הוא רק על כסף - מסתדרים.

י.ה. קלינגהופר:

האם מונחה גם הוועדה השנייה?

ז. שר:

היא קיימת, אבל לא הובא לפניו שום מקרה.

י.ה. קלינגהופר:

והיא לא קבעה כללים? יש לה שתי סמכויות: לייצץ לשר המשפטים ולקבוע כללים מחייבים.

ז. שר:

החבר שגם בהם אין צורך. החשש הגדול היה לשמור על הזכות המוסרית, כלומר, למנוע שימוש ביצירות בצורה שעלולה לפגוע ביוצר. לדוגמה: לוקחים ספר של ספרות יפה ושמים לו עטיפה מאד לא הולמת. פחדו שגם בצילומים תתעוררנה בעיות. החבר שהבעיות לא צנו, אבל הסעיף נחוק, מפני שבלעדיו הטלוויזיה לא תוכל לפעול. לכן החוק דרוש.

אשר לנוסח הסעיף, היות וחקפו פג כבר
ב-31 במרס השנה, אם הוועדה סבורה שכדאי להזהר בנקודה זו ולהשחמש
בנוסח המחילה את הסעיף - והיו כבר מקרים כאלה - אנחנו מוכנים להציע
נוסח חדש.

פ. אביזוהר:
הכותרת אמנם מדברת על שידורים לימודיים,
אבל מתוך הסעיף מסתבר שלא דווקא מדובר
רק בשידורים לימודיים. לדוגמה: מוסיקה רקע בחסות רדיו - האם
מוגדרת כשימוש אגב?

ז. שר:
בסעיף 7א (ב) לא יראו כהפרה של זכות
יוצרים ביצירה: (1) שימוש אגב ביצירה...
כדי להכלילה בשידור המיועד לבתי הספר במסגרת תוכנית הלימודים".
אחר-כך באים שלושת השימושים שבאים בחשבון: הקלטה על סרט, עצם השידור
והשמעה בפני ציבור, שזו זכות נפרדת. כל אחת מהזכויות האלה, כשלעצמה,
מוגנת, ומדובר כאן רק על שידור במסגרת שידורים לימודיים. גם ההשמעה
או ההצגה של יצירה היא רק במסגרת מוסד, בעיקר בפני תלמידים. אי-אפשר
להרחיב זאת מעבר למה שהתכוונו.

היו"ר י. גולדשמידט:
מוזכרת בחוק תוכנית הלימודים. היום
הטלוויזיה הלימודית משדרת שידורי העשרה
שאינם במסגרת תוכנית הלימודים, אלא באים להעשיר את השכלתו של התלמיד.
השידורים מנוצלים היום גם להשכלמות מורים בסמינרים למורים, דומני
שלהם אין תוכנית לימודים, וספק אם זה חל על סמינרים למורים. האם
כל זה מכוסה למרות הביטוי "במסגרת תוכנית הלימודים"?

ז. שר:
כן. בכוונה אין כאן הפניה לתוכנית
המינימלית של בתי-הספר העיוניים. אחם
בוודאי יודעים את ההבדל בין בית-הספר העיוני לבית-הספר המקיף.
אנחנו מדברים על תוכנית לימודים לגבי כלל בתי-הספר, ולא ניסינו
לצמצם את המושג הזה. הפירוש הזה מתקבל על דעת הכל, ואינני מציע
להכנס עכשיו לאבחנות הקיימות לצורך דברים אחרים.

י. ה. קלינגהופר:
בעצם אנחנו מחוקקים את החוק מחדש. מפני
שהחוק הקודם פג חקפו. על כן הייתי רוצה
להתייחס לסעיף קטן (ט) בעמוד האחרון של הצעת החוק. כל הסעיפים
הקטנים האלה דנים בהקמת ועדה מיוחדת, שהיא שונה מהטריבוטאל בו
מדובר בחלק הקודם של החוק, ואשר בסמכותו לקבוע תמלוגים באין הסכם
בין הצדדים. ועדה זו שאני מתכוון לה יש לה שתי סמכויות: לייצץ
לשר המשפטים ולקבוע כללים, אני מציע שהסמכות השניה שלה - לא
סמכות היצוץ - לא תהיה בידי גוף כזה. זוהי ועדה ספציפית המורכבת
מכך וכך חברים, הרכבה די הטרונגני, היא כבדה ומלאכתה מסיבה זו
בוודאי מט בכת. הייתי מעדיף שהסמכות הזאת לקבוע כללים, שהיא סמכות
חתיקה, תהיה בידי שר המשפטים.

ז. שר:
אחי אין לך ויכוח אלא עם חברי הכנסת
רימלט ורזיאל-נאור. זו לא הייתה הצעת
הממשלה, אבל אנחנו הסכמנו לזה. מה קרה? אנסה להסביר לכם מה היה
הוויכוח. ועדה זו יכולה להגיד, ששימוש אגב ביצירה הוא אם משמיעים
2 דקות מוסיקה מתוך יצירה שארכה 10 דקות. באו נציגי היוצרים וטענו:
ומה יקרה אם השר יקבע כלל לפיו גם אם משמיעים 9.5 דקות מתוך יצירה
שארכה 10 דקות יש לראות בזה שימוש אגב? היות ואיננו רוצים לחוקק
את כל הסעיף מחדש אני מציע לא להכניס שינויים אחרים, כי עלול הדבר
להראות בעיני היוצרים כניצול הזדמנות מצד הממשלה על-מנת להכניס
שינוי מהותו ולגזול מהם משהו.

י. ה. קלינגהופר:
אני משלים, אם כי דעתי אינה נוחה במאת
האחוזים.

אשר לניסוח, אמציא לוועדה נוסח אחר
שחיה בו החיאת חוק.

ז. שר:

אני מניח שעם קבלת הנוסח החדש נוכל
להצביע עליו בלי ויכוח, כי אין כאן דבר

היו"ר י. גולדשמידט:

עקרוני הדש.

אבקש להעלות במליאת הוועדה את נושא זמני
הישיבות והתיאום עם ועדות המשנה. אם יש
בדעתו של היושב-ראש להוסיף עוד יום, הדבר צריך להיות בתיאום הן עם
עבודה-פעדות המשנה והן עם יתר ועדות הכנסת, שגם הן "חופסות" את
הזמנים הפנויים.

פ. ביבי:

אני מקווה להציע לוועדה תוכנית ביום ב' הבא.

היו"ר י. גולדשמידט:

הישיבה ננעלה בשעה 11.00.